

[Pojmovost]

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:1998

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 16. 3. 1998
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 16. 3. 1998

[Pojmovost]

Vynález pojmů a pojmovosti (tj. pojmové strukturovanosti myšlení) dovolil něco, co v dosavadním způsobu myšlení nebylo možné, totiž soustředit se nikoliv pouze na myšlené, nýbrž na samo myšlení, tj. na akt vědomí, jímž ono myšlené je míněno, myšleno. Nejde o to, že zpočátku nebyla tato možnost (resp. její uskutečňování) správně interpretována. To přece bylo jen otázkou času, kdy chyby interpretace budou rozpoznány a napraveny. Tím nejvýznamnějším činem, tou rozhodující událostí, kterou nikdy nemůžeme dost vysoko ohodnotit, je rozšíření problematiky, jíž se myslící člověk nyní mohl zabývat. Vedle problematiky takřkajíc „věcné“, totiž otázek, jak je to s věcmi, se skutečnostmi kolem nás a před námi, se tu otevřela problematika způsobů našeho vlastního myšlenkového přístupu, nyní tedy už pojmové, pojmově organizované myšlenkové práce. Dříve nebo později muselo dojít k tomu, že obojí tato problematika byla od sebe odlišena: na jedné straně tu byla zřetelná oblast předmětné skutečnosti (předmětných skutečností) a toho, co může být prostě bráno na vědomí, vnímáno, registrováno, zatímco na druhé straně tu byly myšlenkové, nyní tedy už pojmové prostředky, „nástroje“, bez nichž si už žádný myslitel nedovedl představit své výzkumy. Je charakteristické, že Aristotelovy logické spisy nebyly řazeny ani mezi vědy teoretické, ani mezi vědy praktické, ale byly označeny jako ORGANON, tedy právě „nástroj“. Chybná interpretace zavinila, že logika byla nadále dlouho považována za disciplínu formální, tj. netýkající se specificky a konkrétně žádné věcné, předmětné skutečnosti. To bylo umožněno falešným výkladem tzv. intencionálních předmětů (či objektů; termín Brentanův, upřesněný Husserlem) jako „pravých skutečností“. Od dob Husserlových Logických zkoumání však se situace natolik změnila, že už nejenom můžeme, ale přímo musíme od sebe odlišovat problematiku „předmětného světa“, problematiku „intencionálních předmětů“ (jakožto myšlenkových konstrukcí) – a konečně problematiku pojmů a pojmovosti. Záměny a nepřesnosti v orientaci na tu neb onu „rovinu“ či oblast svědčí o profesionální nedostatečnosti filosofa.

(Písek, 980316-1.)